

УДК 027.7:004:001.103-025.28(083.7)(477)
DOI: 10.31866/2616-7654.15.2025.335060

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ПІДҐРУНТЯ ВРЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ ВІДКРИТОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

*Наталія Калюжна,
аспірантка,
Київський національний університет
культури і мистецтв
(Київ, Україна)
e-mail: natalka.kaliuzhna@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-3154-8194*

Для цитування:

Калюжна, Н. (2025). Нормативно-правове підґрунтя врегулювання питань відкритої науки в Україні. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 15, 23–37. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.15.2025.335060>

Мета статті – визначити стан нормативно-правового врегулювання проблем відкритої науки в Україні.

Методи дослідження базуються на сукупності загальнонаукових методів узагальнення, систематизації, прогнозування щодо висвітлення нормативно-правового врегулювання питань відкритої науки, аналітичного моніторингу законодавчої бази та публікацій із теми дослідження.

Наукова новизна. Здійснено аналіз нормативно-правового регулювання відкритої науки в Україні. Висвітлено основний перелік нормативних документів, що регулюють відкриту науку. Визначено тенденції розвитку законодавчої бази та окреслено проблемні питання, що потребують вирішення на державному рівні.

Основні висновки. Аналіз нормативно-правової бази засвідчує її спрямованість на розвиток відкритої науки і підтримку цифрових інновацій для покращення доступності та обміну науковими знаннями в Україні. Серед ключових завдань визначено вдосконалення існуючої і створення нових елементів національної інфраструктури підтримки наукової комунікації, розвиток цифрових інфраструктур для науки та інновацій, сприяння інтеграції до Європейської хмари відкритої науки та Єдиного цифрового простору Європи, приєднання до меморандуму EOSC, а також удосконалення державної підтримки участі українських наукових центрів і дослідників у національних та європейських цифрових інфраструктурах. Водночас, попри значний прогрес у розвитку правових механізмів, низка бар'єрів досі обмежує ефективне впровадження відкритої наукової комунікації. Із прийняттям ключових законодавчих актів та стратегічних документів було закладено правову основу для забезпечення доступності наукової інформації, інтеграції України у міжнародні ініціативи відкритої науки та розвитку відповідної інфраструктури. Ключовим драйвером є прийнятий у жовтні 2022 року Національний план щодо впровадження відкритої науки. Однак на практиці імплементація цих норм супроводжується численними викликами, що потребують подальшого доопрацювання та системного вирішення.

Ключові слова: відкрита наука, нормативно-правова база, законодавство, відкритий доступ, наукова діяльність, інформаційне суспільство, національна політика, наукова бібліотека, бібліотека закладу вищої освіти.

ВСТУП

Відкрита наука є одним із пріоритетних напрямків європейської політики у сфері наукових досліджень та інновацій. Її концепція ґрунтується на прагненні зробити результати наукової діяльності максимально доступними, прозорими та відтворюваними для наукової спільноти і суспільства загалом. Відкрита наука охоплює низку взаємопов'язаних практик, зокрема відкритий доступ до наукових публікацій, управління та поширення дослідницьких даних, відкрите рецензування, відтворюваність досліджень, участь громадськості в науковому процесі, а також забезпечення прозорості на всіх етапах дослідницького циклу. Такий підхід сприяє не лише підвищенню ефективності наукової комунікації, але і зміцненню довіри до науки, розвитку міждисциплінарної співпраці та формуванню нових моделей знанневої інфраструктури. В Рекомендаціях ЮНЕСКО поняття «Відкрита наука» визначено так: «інклюзивний конструкт, що об'єднує різноманітні ініціативи та практики з метою забезпечення відкритості, загальнодоступності та створення умов для повторного використання наукових знань, створених різними мовами, для всіх зацікавлених сторін. Відкрита наука охоплює всі наукові дисципліни та аспекти дослідницької практики, включаючи фундаментальні, прикладні, природничі, суспільні та гуманітарні науки» (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 2021).

Тобто ключовими елементами відкритої науки є відкрите наукове знання, наукові інфраструктури, залучення представників суспільства та відкритий діалог з іншими системами знань. У широкому розумінні відкрита наука веде до змін у взаємодії та співпраці між науковцями, відкритого обміну результатами своїх досліджень. Для фахівців з інформаційної та бібліотечної справи це відкриває нові перспективи й водночас вимагає переосмислення традиційних ролей і практик підтримки наукових досліджень. Формування, розвиток нормативно-правової бази задля врегулювання питань відкритої науки – це одне з найнагальніших завдань сьогодення. Досконалість законодавчої бази є основою для реалізації державної політики у сфері відкритої науки, забезпечення її ефективного функціонування, вдосконалення змісту та якості.

ТЕОРЕТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ

Аналіз публікацій щодо впровадження *відкритої* науки засвідчує вагому кількості розвідок. Серед зарубіжних дослідників проблеми запровадження відкритої науки, відкритого доступу проаналізовано П. Субер, С. Леонеллі, Є. Мендес Родріґес, Д. Теннант, П. Мазуццо, Л. Вальтман, К. Нейлон та іншими. Серед українських науковців нашу увагу привернули праці В. Білоус, Н. Бороздих, О. Бруй, Н. Калюжної, В. Касьяна і В. Кушнарєва, В. Копанєвої і Л. Костенка, А. Любич, О. Сербіна та Т. Ярошенко.

Зокрема, теоретичні та практичні аспекти впровадження нових моделей наукової комунікації в діяльність бібліотек, таких як інституційні репозитарії, електронне наукове періодичне видання, освітні платформи, були висвітлені у роботі В. Білоус (2019). Для розкриття теми нашого дослідження значний інтерес являла стаття Н. Бороздих (2023), в якій надано огляд двадцятирічної історії формування нормативно-правової бази розбудови інформаційного суспільства в Україні, яка

заклала фундамент для втілення принципів відкритої науки у вітчизняному дослідницькому просторі.

О. Бруй (2016) проаналізувала значення і роль відкритого доступу в наукових комунікаціях; здійснила огляд особливостей інституційних репозитаріїв та представила програмне забезпечення, на основі якого вони найефективніше функціонують. Сучасний стан і перспективи розвитку відкритого доступу в Україні та роль індикаторів у цьому процесі визначила Н. Калюжна (2021, 2023). Систему депозитаріїв в Україні, принципи їх побудови запропоновано В. Копаневою та Л. Костенко (2021).

В. Касьяном та В. Кушнар'ювим (2023) на основі сформованої вибірки із двадцяти бібліотек провідних закладів вищої освіти (ЗВО) України представлено тематичний спектр електронних ресурсів і сервісів інституційних репозитаріїв, схарактеризовано методичне та нормативно-правове забезпечення їх функціонування. За висновками дослідження представлено особливості реалізації бібліотеками українських ЗВО основних принципів відкритої науки, запропоновано резерви розбудови відкритого інформаційного простору для науковців та здобувачів вищої освіти. Про затребуваність і перспективи відкритої науки у глобальних масштабах наголошено у розвідці А. Любич (2023). З нагоди 20-ліття Будапештської ініціативи відкритого доступу Т. Ярошенко (2021) схарактеризувала основні здобутки політики відкритого доступу та визначила етапи розвитку концепції відкритої науки. Т. Ярошенко, О. Сербін та О. Ярошенко (2022) надали слушні рекомендації щодо участі фахівців бібліотек у створенні репозитаріїв у структурі академічних бібліотек.

Отже, здійснений аналіз публікацій доводить відсутність праць, в яких комплексно представлено нормативно-правову базу регулювання відкритої науки в Україні.

Мета статті – визначити стан нормативно-правового врегулювання проблем відкритої науки в Україні.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Нормативно-правове забезпечення є фундаментом відкритої науки, її розвитку, функціонування та реформування. Законодавче підґрунтя для врегулювання питань щодо забезпечення відкритого доступу до результатів наукової та науково-технічної діяльності в Україні почало формуватися ще у 2007 році із прийняттям Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки» (Верховна Рада України, 2007). Цей Закон проголосив важливість створення відкритого інформаційного суспільства, орієнтованого на потреби громадян та їх право на вільний доступ до інформації і знань. У частині 3 «Національна політика розвитку інформаційного суспільства в Україні» зосереджено увагу на необхідності забезпечення доступу до електронних інформаційних ресурсів, зокрема на створення національної інфраструктури для забезпечення обміну, збереження, відшукуваності та використання інформації як дослідниками, так і громадськістю. Закон також передбачає надання вільного доступу до результатів наукових досліджень, виконаних за фінансової підтримки з Державного бюджету України (Верховна Рада України, 2007).

З метою реалізації поставлених завдань 15 січня 2009 року у Міністерстві юстиції України було зареєстровано Наказ «Про затвердження Порядку передавання

електронних копій періодичних друкованих наукових фахових видань на зберігання до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського», який зобов'язував українських видавців наукових журналів передавати електронні копії своїх видань на зберігання до зазначеної установи. Цим документом було визначено порядок передачі електронних копій та супроводжувальних матеріалів, які мають бути подані разом із виданнями. Водночас Наказом встановлено вимоги до набору елементів та формату електронних копій наукових періодичних видань, що дозволяє забезпечити їх коректне збереження та доступність для подальшого використання (Вища атестаційна комісія України, 2008). Саме це законодавче рішення поклало початок формуванню національного депозитарію національної фахової періодики під назвою «Наукова періодика України», що сприяло систематизації наукових ресурсів в Україні, підвищенню їх доступності для науковців, дослідників, освітніх та наукових установ, журналістів і громадськості. Наступним важливим кроком стало прийняття Наказу Міністерства освіти і науки України «Про оприлюднення дисертацій та відгуків офіційних опонентів» 22 липня 2015 року, який зобов'язував вчені ради публікувати електронний примірник дисертації на офіційному вебсайті установи протягом трьох місяців із моменту видачі диплома доктора філософії або доктора наук (Міністерство освіти і науки України, 2015). Це рішення значно поліпшило доступність результатів дисертацій для широкої громадськості та сприяло зміцненню принципів академічної доброчесності і прозорості в наукових дослідженнях. Із прийняттям у січні 2022 року нової Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Кабінет Міністрів України, 2022а) ця норма отримала подальше вдосконалення. Тепер аспіранти зобов'язані подавати електронний примірник дисертації до державної наукової установи «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації», яка потім архівується до Національного репозитарію академічних текстів (НРАТ) (Кабінет Міністрів України, 2017). Крім того, дисертації додаються також до локального репозитарію навчального закладу. Вимога оприлюднення дисертації на здобуття ступеня доктора філософії законодавчо закріплена і Законом України «Про вищу освіту» (Верховна Рада України, 2014).

Створення НРАТ сприяло впровадженню в Україні принципів відкритої науки, відкрило можливості для інтеграції України з Європейською хмарою відкритої науки (EOSC) та її онлайн-платформою OpenAIR (Chmyr, 2019). До національного репозитарію включається широкий спектр академічних текстів незалежно від дати їх створення та оприлюднення, за виключенням документів, які містять відомості, що підлягають захисту відповідно до чинного законодавства. Важливо, що ці дані представлені у форматі, який дозволяє автоматизовану обробку електронними засобами, забезпечуючи тим самим безкоштовний доступ і можливість подальшого використання (Чмир та ін., 2017). У квітні 2022 року з ухваленням нового Регламенту НРАТ дані репозитарію стали доступними для неавторизованих користувачів, що також забезпечило можливість індексування його контенту пошуковими агрегаторами, такими як Google Scholar. Бібліографічні записи також були збагачені метаданими, необхідними для валідації публікацій (*Доступ до академічних текстів*, 2022).

У Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України», прийнятій у 2016 році, підкреслюється важливість створення електронних інституційних репозитаріїв. Очікуваними результатами такого кроку є підвищення ролі бібліотек закладів вищої освіти у поширенні наукової інформації в міжнародному науково-освітньому просторі та забезпечення доступу до неї (Кабінет Міністрів України, 2016).

Подальша підтримка ініціативи відкритого доступу відображена в «Дорожній карті інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ERA-UA)», ухваленій колегією Міністерства освіти і науки України у 2018 році. У рамках пріоритету 5 «Оптимальний обмін і трансфер наукових знань» зазначено завдання у підпріоритеті 5b «Відкрита наука та цифрові інновації», спрямоване на розвиток відкритої науки і підтримку цифрових інновацій для покращення доступності та обміну науковими знаннями в Україні (Міністерство освіти і науки України, 2018b). Серед ключових завдань визначено вдосконалення існуючої та створення нових елементів національної інфраструктури підтримки наукової комунікації, заснування консультативно-дорадчого органу з розвитку цифрових інфраструктур для науки та інновацій, сприяння інтеграції до Європейської хмари відкритої науки та Єдиного цифрового простору Європи, приєднання до меморандуму EOSC, а також удосконалення державної підтримки участі українських наукових центрів і дослідників у національних та європейських цифрових інфраструктурах. Індикаторами для моніторингу досягнення цілей визначено частку публікацій у відкритому доступі та проведення спільних заходів із державами-членами ЄС щодо впровадження принципів відкритої науки.

Продовженням роботи в цьому напрямі стало прийняття оновленого порядку формування Переліку наукових фахових видань України від 6 лютого 2018 року. Нові вимоги для включення до Переліку, незалежно від категорії «А» чи «Б», зобов'язували видання мати офіційний вебсайт, що стало важливим поштовхом до цифровізації національної видавничої сфери наукової періодики (Міністерство освіти і науки України, 2018a), а згодом і забезпечення онлайн-доступу до них. Не менш рушійне значення мала вимога обов'язкової наявності зареєстрованого цифрового ідентифікатора DOI для кожної одиниці опублікованого матеріалу. Відтак із метою налагодження ефективної взаємодії між національними видавцями та забезпечення доступу до системи DOI Міністерство освіти і науки України підписало меморандум про співпрацю з реєстраційною агенцією Crossref, яка є провідним постачальником DOI для українських наукових публікацій.

5 березня 2021 року Міністерство освіти і науки України підписало Меморандум про співпрацю з міжнародною організацією ORCID, спрямований на підвищення рівня ідентифікації, видимості та доступності наукового доробку українських дослідників. У межах співпраці було заплановано проведення низки спільних заходів із метою підвищення обізнаності наукової спільноти України з важливістю використання цифрових ідентифікаторів у дослідницькій діяльності. Партнерство також заохочувало використання постійних ідентифікаторів у елементах національної інфраструктури, інституційних репозитаріях, а також у видавництвах і установах, які фінансують наукові дослідження (Міністерство освіти і науки України, 2021).

Наступним важливим рішенням у розбудові національної інфраструктури підтримки наукової комунікації стало Рішення колегії Міністерства освіти і науки України від 13 лютого 2020 року № 1/1-13 «Про створення Національної електронної науково-інформаційної системи “URIS”». Зокрема, цей нормативний документ визначав ключові завдання Національної електронної науково-інформаційної системи (URIS), серед яких моніторинг наукової діяльності, поліпшення доступу до наукових даних та зменшення бюрократичного навантаження на дослідників (Міністерство освіти і науки України, 2020). Виконання та впровадження системи було покладено на співробітників Державної науково-технічної бібліотеки України. Через два роки Постановою КМУ від 27 вересня 2022 року № 1067 було прийнято Положення «Про затвердження Положення про Національну електронну науково-інформаційну систему (Кабінет Міністрів України, 2022b) і перелік пріоритетних інформаційних ресурсів системи». У подальшому передбачено, що саме система URIS проводитиме моніторинг поширення результатів наукових досліджень у відкритому доступі.

Заохочення розміщення повних текстів наукових праць у мережі інтернет актуалізувало питання запровадження гнучкого та справедливого підходу до використання об'єктів авторського права, а також їх захисту від несанкціонованого та неправомірного використання у цифровому середовищі. Після низки невдалих спроб імплементувати у національне законодавство норми щодо використання публічних ліцензій із прийняттям нового Закону України «Про авторське право і суміжні права» від 1 грудня 2022 року це нарешті стало можливим. Новий Закон увів положення щодо відкритих публічних ліцензій, зокрема можливість вільного використання творів за умов зазначення авторства і визначення мети (Верховна Рада України, 2022). Це положення відповідає практикам країн Європейського Союзу, де відкриті ліцензії, такі як Creative Commons, вже давно є частиною правового поля, що полегшує доступ до наукових ресурсів та їх правомірне використання. Таким чином, новий Закон не лише регулює відносини між авторами і користувачами, а й формує сприятливе середовище для розвитку інтелектуальної власності в Україні, що є критично важливим для економічного і культурного зростання країни та її інтеграції до європейського культурного простору.

8 жовтня 2022 року Кабінет Міністрів України прийняв Розпорядження № 892-р «Про затвердження національного плану щодо відкритої науки», що засвідчує зацікавленість держави в напрямі інтеграції відкритих наукових практик у систему вищої освіти, науки та інновацій. Важливо, що першим завданням зазначено «забезпечення відкритого доступу до наукових результатів та науково-технічної інформації», яке має низку заходів для його реалізації. Зокрема, йде мова про удосконалення законодавства щодо поширення результатів наукових досліджень, розроблення методичних рекомендацій, заохочення реєстрації журналів відкритого доступу у DOAJ, а також здійснення аналізу та моніторингу представлення національного наукового доробку у відкритому доступі (Кабінет Міністрів України, 2022с).

Міжнародна співпраця та проектна діяльність відіграли значну роль у розвитку практик відкритої науки в Україні, особливо з огляду на обмежені можливості національного бюджету для підтримки відповідних ініціатив в умовах війни. З 1 листопада 2023 року в Україні розпочалась робота над Erasmus+ CBHE Stran проектом під назвою «Відкрита наука для української системи вищої освіти».

ти» Open4UA. Це трирічний проєкт, який сприяє розвитку знань своєї економіки України для відновлення після війни шляхом реформування системи вищої освіти. У контексті реалізації проєкту «Відкрита наука для української системи вищої освіти» особлива увага приділяється розвитку концепції відкритої науки. Проєкт одночасно зосереджується на кількох рівнях реалізації. Так, на національному рівні він охоплює питання державної політики та ініціатив, що сприяють інтеграції відкритих наукових практик у систему вищої освіти та наукові дослідження. На регіональному та локальному рівнях проєкт спрямований на впровадження відкритої науки в конкретних університетах і наукових установах, що дає змогу адаптувати ці принципи до конкретних умов та потреб. Окрім того, індивідуальний рівень охоплює науковців і студентів, які активно залучаються до процесу відкритої науки, отримуючи можливість ділитися своїми дослідженнями та відкритими даними, що, зі свого боку, стимулює співпрацю і обмін знаннями серед академічної спільноти.

До складу консорціуму *Open4UA* входять 16 організацій та 4 асоційованих партнери, серед яких Всеукраїнська громадська організація «Українська бібліотечна асоціація». Включення представників бібліотечної спільноти вкотре підкреслює їхню важливість у забезпеченні доступу. Координатор проєкту Open4UA є Національний університет «Львівська політехніка». Серед основних завдань проєкту:

- сприяння національним перетворенням у галузі відкритої науки з метою оновлення системи вищої освіти та інтеграції в Європу шляхом підтримки законодавчих змін, що базуються на досягнутому суспільному консенсусі;
- запровадження сучасних практик та розроблення рекомендацій і механізмів для реформування оцінювання наукової діяльності з акцентом на пріоритетність відкритої науки на національному рівні під час державної атестації закладів вищої освіти та оцінки наукових проєктів;
- сприяння інституційним змінам у сфері відкритої науки та покращення оцінювання наукової діяльності в закладах вищої освіти шляхом створення і тестування відповідних інструментів.

На початковому етапі проєкту було здійснено дослідження, яке показало, що, враховуючи чинні дослідницькі практики та культуру, подальше вдосконалення національного законодавства, інституційних стратегій і внутрішніх документів є менш актуальним, порівнюючи з необхідністю розроблення нової інфраструктури та забезпечення додаткових фінансових ресурсів (Dahle & Berezko, 2024).

28 жовтня 2024 року учасники консорціуму провели другий семінар із формування національного консенсусу щодо відкритої науки в межах проєкту Open4UA. Захід був зосереджений на результатах скринінгу національного законодавства для виявлення напрямів удосконалення відповідно до принципів відкритої науки та забезпечення їхньої конгруентності. Учасниками проєкту було запропоновано зміни до законодавчих актів щодо реалізації відкритої науки, зокрема до Законів України «Про наукову та науково-технічну діяльність», «Про науково-технічну інформацію», «Про інформацію» та «Про авторське право та суміжні права». Серед запропонованих змін було удосконалення та розширення визначення «науково-технічної інформації» із введенням понять «дослідницькі дані», «метадані», «результати наукових досліджень», визначення «відкритий доступ», права на вто-

ринну публікацію, а також регулювання використання глибинного аналізу тексту та даних штучним інтелектом.

Особливе місце у зусиллях щодо відкритості посідають локальні ініціативи на рівні установ, а іноді й окремих інститутів чи структурних підрозділів. Українські університетські бібліотеки стали піонерами у популяризації руху за відкритий доступ. Міжнародний реєстр ROARMAP нараховує 24 (станом на листопад 2024 року) зареєстровані політики відкритого доступу, з яких 23 інституційні, що рекомендують дослідникам забезпечити доступ до їх рецензованих статей через репозитарії відкритого доступу. Проте такі політики носять рекомендаційний характер, без зобов'язань обов'язковості. Нова хвиля стала із впровадженням уже інституційних політик відкритої науки після затвердження КМУ розпорядження «Про затвердження національного плану щодо відкритої науки» (Кабінет Міністрів України, 2022с). Уже через місяць 1 листопада 2022 року КПП ім. Ігоря Сікорського видав Наказ № НОН337/2022 «Про затвердження та реалізацію Політики відкритої науки в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»» та став першим серед українських університетів, хто прийняв таку політику. У частині 4. Доступ до наукових результатів Університету зазначено, що усі наукові результати університету повинні бути у відкритому доступі з моменту публікації на правах ліцензії Creative Commons (CC-BY – Зазначення Авторства або CC-BY-ND/NC – Зазначення Авторства – Некомерційна – Без Похідних) (Міністерство освіти і науки України, 2022).

За цим прикладом 29 червня 2023 року політику відкритої науки ухвалив ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Чільне місце у документі посідає забезпечення відкритого доступу до результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень та науково-технічної інформації (Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», 2023). Реалізацію практик відкритої науки бібліотеками ЗВО проаналізовано в дослідженні В. Касьяна та В. Кушнарєва (2023). Автори визначили, що «спільними для бібліотек ЗВО є такі напрями діяльності: підтримка дослідницької інфраструктури університету, що відображається у збереженні та управлінні інституційними репозитаріями публікацій, оновленні контенту, а також самоархівуванні записів, описі та збереженні метаданих» (с. 33). Бібліотеки опікуються ефективним функціонуванням інституційних репозитаріїв, а наукові бібліотеки НДУ ім. М. В. Гоголя, ЧНУ ім. Юрія Федьковича є учасниками ELibUkr.

Принципи відкритої науки впроваджуються і у Національній академії наук України. 29 листопада 2023 року Президія Національної академії наук України схвалила *«Концепцію реалізації європейських принципів відкритої науки в НАН України»*. Цей документ визначає стратегію академії щодо запровадження відкритої науки, окреслюючи ключові цілі, принципи, пріоритетні завдання та основні напрями діяльності на період 2023–2030 років (Президія Національної академії наук України, 2023). Виходячи із того, що відкритість наукової системи неможлива без інфраструктури, лівова частка була сконцентрована на її покращення та вдосконалення. Ця інфраструктура включає кілька ключових компонентів: портал відкритої науки НАН України, який є центральною точкою доступу до всіх інших підсистем; Універсальну видавничу платформу журналів НАН України, що забезпечує перехід наукових періодичних видань на формат відкритого доступу; Репозитарій на-

укових текстів НАН України, призначений для електронного збереження наукових текстів та метаданих публікацій; Репозитарій відкритих даних НАН України, який дозволяє розмішувати, обмінюватися та повторно використовувати дослідницькі дані за умов відкритого доступу; Архів препринтів НАН України, що забезпечує відкритий доступ до наукових статей, які готуються до публікації, а також тих, що вже прийняті до друку, з метою оперативного закріплення пріоритетності наукових результатів; Харвестер відкритої науки НАН України, який агрегує публікації з журналів відкритого доступу та електронних бібліотек, інтегруючи їх у європейські та міжнародні пошукові системи (*Президією НАН України, 2023*).

ВИСНОВКИ

Аналіз нормативно-правового регулювання відкритого доступу в Україні засвідчив, що, попри значний прогрес у розвитку правових механізмів, низка бар'єрів досі обмежує ефективне впровадження відкритої наукової комунікації. Із прийняттям ключових законодавчих актів та стратегічних документів було закладено правову основу для забезпечення доступності наукової інформації, інтеграції України у міжнародні ініціативи відкритої науки та розвитку відповідної інфраструктури. Ключовим драйвером є прийнятий у жовтні 2022 року Національний план щодо впровадження відкритої науки. Однак на практиці імплементація цих норм супроводжується численними викликами, що потребують подальшого доопрацювання та системного вирішення.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Білоус, В. С. (2019, 28–29 травня). Наукометричні дослідження та бібліометричні технології у діяльності університетської бібліотеки. В *Сучасна бібліотека: проблеми, досвід та вектори розвитку* [Матеріали конференції] (с. 5–10). Наукова бібліотека Національного фармацевтичного університету. https://library.vspu.edu.ua/inform/vidanna_bibliot/statti/bilous_naukometr%20doslidj.pdf
- Бороздих, Н. В. (2023). Принципи відкритої науки як основа формування наукового простору в Україні. *Наука та наукознавство*, 2(120), 116–137. <https://doi.org/10.15407/sofs2023.02.116>
- Бруй, О. (2016, 25 жовтня). *Відкритий доступ до наукової інформації: хто, для чого і як* [Слайди PowerPoint]. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/17904>
- Верховна Рада України. (2007, 9 січня). *Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки* (Закон № 537-V). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text>
- Верховна Рада України. (2014, 1 липня). *Про вищу освіту* (Закон № 1556-VII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
- Верховна Рада України. (2022, 1 грудня). *Про авторське право і суміжні права* (Закон № 2811-IX). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
- Вища атестаційна комісія України. (2008, 7 липня). *Про затвердження Порядку передавання електронних копій періодичних друкованих наукових фахових видань на зберігання до Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського* (Наказ № 436/311). Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0020-09#Text>
- Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет». (2023, 20 червня). *Політика відкритої науки в Державному вищому навчальному закладі «Ужго-*

- родський національний університет» (Протокол № 7). <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/60042>
- Доступ до академічних текстів Нацрепозитарію стає відкритим. (2022, 4 жовтня). Національний репозитарій академічних текстів. <https://nrat.ukrintei.ua/dostup-do-akademichnyh-tekstiv-nacrepozytariyu-staye-vidkrytyim-vidpovidno-do-onovlenogo-reglamentu-nrat-namy-vidkryto-dostup-do-akademichnyh-tekstiv-naczionalnogo-repozytariyu-dlya-neavtoryzovanyh/>
- Кабінет Міністрів України. (2016, 23 березня). *Про схвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек для забезпечення сталого розвитку України»* (Розпорядження № 219-р). Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-p>
- Кабінет Міністрів України. (2017, 19 липня). *Положення про Національний репозитарій академічних текстів* (Постанова № 541). Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/541-2017-%D0%BF#Text>
- Кабінет Міністрів України. (2022a, 12 січня). *Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії* (Постанова № 44). Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text>
- Кабінет Міністрів України. (2022b, 27 вересня). *Про затвердження Положення про Національну електронну науково-інформаційну систему* (Постанова № 1067). Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1067-2022-%D0%BF#Text>
- Кабінет Міністрів України. (2022c, 8 жовтня). *Про затвердження національного плану щодо відкритої науки* (Розпорядження № 892-р). Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/892-2022-%D1%80#Text>
- Калюжна, Н. (2021, 18–19 листопада). Роль постійних ідентифікаторів у забезпеченні відкритого доступу до наукових публікацій. В *Культурологія та соціальні комунікації: інноваційні стратегії розвитку* [Матеріали конференції] (с. 135–134). Харківська державна академія культури. <http://eprints.rclis.org/42741/1/THE%20ROLE%20OF%20PERSISTENT%20IDENTIFIERS.pdf>
- Калюжна, Н. (2023). Упровадження принципів відкритого доступу в Україні: сучасний стан і перспективи розвитку. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*, 6(1), 149–159. <https://doi.org/10.31866/2617-796X.6.1.2023.283984>
- Касьян, В., & Кушнар'єв, В. (2023). Бібліотеки закладів вищої освіти у поширенні практик відкритої науки. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 12, 27–38. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.12.2023.293568>
- Копанєва, В., & Костенко, Л. (2021). Система репозитаріїв України. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*, 61, 115–127. <https://doi.org/10.15407/nr.61.115>
- Любич, А. М. (2023). Відкрита наука: затребуваність та перспективи. *Право та інновації*, 3(43), 19–25. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-3\(43\)-3](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-3(43)-3)
- Міністерство освіти і науки України. (2015, 14 липня). *Про оприлюднення дисертацій та відгуків офіційних опонентів* (Наказ № 758). Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-15#Text>
- Міністерство освіти і науки України. (2018a, 15 січня). *Про затвердження Порядку формування Переліку наукових фахових видань України* (Наказ № 32). Верховна Рада України. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0148-18#Text>
- Міністерство освіти і науки України. (2018b, 22 березня). *Дорожня карта інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ERA-UA)* (Протокол № 3/1-7). <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/kolegiya-ministerstva/2018/05/1-dorozhnya-karta-integratsii-ukraini-do-evro.pdf>

- Міністерство освіти і науки України. (2020, 4 березня). *Про створення Національної електронної науково-інформаційної системи «URIS»* (Наказ № 348). <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/661/68c/961/66168c9616a5f121078556.pdf>
- Міністерство освіти і науки України. (2021, 5 березня). *Підвищення рівня впізнаваності українського наукового доробку на національному та світовому рівні: МОН та ORCID підписали меморандум про співпрацю*. <https://mon.gov.ua/news/pidvishchennya-rivnya-vpiznavanosti-ukrainskogo-naukovogo-dorobku-na-natsionalnomu-ta-svitovomu-rivni-mon-ta-orcid-pidpisali-memorandum-pro-spiopratsyu>
- Міністерство освіти і науки України. (2022, 30 листопада). *Про затвердження та реалізацію Політики відкритої науки в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»* (Наказ № НОН337/2022). Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/51235>
- Президію НАН України ухвалено «Концепцію реалізації європейських принципів відкритої науки в НАН України». (2023, 7 грудня). Open Science Academy. <https://openscience.nas.gov.ua/news/07-12-2023>
- Президія Національної академії наук України. (2023, 29 листопада). *Про проєкт Концепції реалізації європейських принципів відкритої науки в НАН України на 2024–2030 роки* (Постанова № 400). <https://openscience.nas.gov.ua/storage/editor/files/konceptsiya-realizatsiyi-jeuropeiskix-principiv-vidkrito-y-nauki-v-nan-ukrayini-na-2024-2030-roki.pdf>
- Чмир, О. С., Кваша, Т. К., Ярошенко, Т. О. Чуканова, С. О., Дмитришин, В. С., Тихонкова, І. О., Попкова, Н. Г., Капленко, І. М., Щербак, Я. О., & Воронков, В. І. (2017). *Національний репозитарій академічних текстів: відкритий доступ до наукової інформації*. Український інститут науково-технічної експертизи та інформації. https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/123456789/12464/1/Natsionalnyi_repozytariy_akademichnykh_tekstiv.pdf
- Ярошенко, Т. (2021). Відкритий доступ, відкрита наука, відкриті дані: як це було і куди йдемо (до 20-ліття Будапештської ініціативи Відкритого доступу). *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*, 8, 10–26. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.8.2021.247582>
- Ярошенко, Т., Сербін, О., & Ярошенко, О. (2022). Відкрита наука: роль університетів та бібліотек у сучасних змінах наукової комунікації. *Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері*, 5(2), 277–292. <https://doi.org/10.31866/2617-796X.5.2.2022.270132>
- Chmyr, O. S. (2019). Development of Research e-Infrastructure in Ukraine: Creation of the National Repository of Academic Texts. *Статистика України*, 87(4), 86–97. [https://doi.org/10.31767/su.4\(87\)2019.04.09](https://doi.org/10.31767/su.4(87)2019.04.09)
- Dahle, S., & Berezko, O. (2024). *Recommendations for the Open Science and Research Assessment reforms in Ukraine*. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11203590>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2021). *UNESCO Recommendation on Open Science*. <https://doi.org/10.54677/MNMF8546>

REFERENCES

- Bilous, V. S. (2019, May 28–29). Naukometrychni doslidzhennia ta bibliometrychni tekhnolohii u diialnosti universytetskoï biblioteki [Scientific research and bibliometric technologies in the activities of the university library]. In *Suchasna biblioteka: problemy, dosvid ta vektory rozvytku* [Modern library: Problems, experience and development vectors] [Conference proceedings] (pp. 5–10). Scientific Library National University of Pharmacy. https://library.vspu.edu.ua/inform/vidanna_bibliot/statti/bilous_naukometr%20doslidj.pdf [in Ukrainian].

- Borozdykh, N. V. (2023). Pryntsypy vidkrytoi nauky yak osnova formuvannia naukovooho prostoru v Ukraini [Principles of open science as the basis for the formation of research area in Ukraine]. *Science and Science of Science*, 2(120), 116–137. <https://doi.org/10.15407/sofs2023.02.116> [in Ukrainian].
- Bru, O. (2016, October 25). *Vidkryti dostup do naukovoï informatsii: khto, dlia choho i yak* [Open access to scientific information: Who, why and how] [PowerPoint slides]. <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/17904> [in Ukrainian].
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2016, March 23). *Pro skhvalennia Stratehii rozvytku bibliotechnoi spravy na period do 2025 roku "Iakisni zminy bibliotek dlia zabezpechennia staloho rozvytku Ukrainy"* [On approval of the Strategy for the development of libraries for the period up to 2025 "Qualitative changes in libraries to ensure sustainable development of Ukraine"] (Order No. 219-r). Verkhovna Rada of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/219-2016-p> [in Ukrainian].
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2017, July 19). *Polozhennia pro Natsionalnyi repozytarii akademichnykh tekstiv* [Regulations on the National Repository of Academic Texts] (Resolution No. 541). Verkhovna Rada of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/541-2017-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022a, January 12). *Pro zatverdzhennia Poriadku prysudzhennia stupenia doktora filosofii ta skasuvannia rishennia razovoi spetsializovanoi vchenoi rady zakladu vyshchoi osvity, naukovoï ustanovy pro prysudzhennia stupenia doktora filosofii* [On approval of the Procedure for awarding the degree of Doctor of Philosophy and the cancellation of the decision of the one-time specialized academic council of a higher education institution, scientific institution on awarding the degree of Doctor of Philosophy] (Resolution No. 44). Verkhovna Rada of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/44-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022b, September 27). *Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Natsionalnu elektronnu nauково-informatsiinu systemu* [On approval of the Regulation on the National Electronic Scientific Information System] (Resolution No. 1067). Verkhovna Rada of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1067-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
- Cabinet of Ministers of Ukraine. (2022c, October 8). *Pro zatverdzhennia natsionalnoho planu shchodo vidkrytoi nauky* [On approval of the national plan for open science] (Order No. 892-r). Verkhovna Rada of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/892-2022-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
- Chmyr, O. S. (2019). Development of Research e-Infrastructure in Ukraine: Creation of the National Repository of Academic Texts. *Statistics of Ukraine*, 87(4), 86–97. [https://doi.org/10.31767/su.4\(87\)2019.04.09](https://doi.org/10.31767/su.4(87)2019.04.09) [in English].
- Chmyr, O. S., Kvasha, T. K., Yaroshenko, T. O., Chukanova, S. O., Dmytryshyn, V. S., Tykhonkova, I. O., Popkova, N. H., Kaplenko, I. M., Shcherbak, Ya. O., & Voronkov, V. I. (2017). *Natsionalnyi repozytarii akademichnykh tekstiv: vidkryti dostup do naukovoï informatsii* [National Repository of Academic Texts: Open access to scientific information]. Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information. https://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/123456789/12464/1/Natsionalnyi_repozytarii_akademichnykh_tekstiv.pdf [in Ukrainian].
- Dahle, S., & Berezko, O. (2024). *Recommendations for the Open Science and Research Assessment reforms in Ukraine*. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.11203590> [in English].
- Dostup do akademichnykh tekstiv Natsrepozytariu staie vidkryty* [Access to academic texts of the National repository becomes open]. (2022, October 4). National Repository of Academic Texts. <https://nrat.ukrintei.ua/dostup-do-akademichnyh-tekstiv-naczrepozytariyu-staye-vidkryty-vidpovidno-do-onovlenogo-reglamentu-nrat-namy-vidkryto-dostup-do-akademichnyh-tekstiv-naczionalnogo-repozytariyu-dlya-neavtoryzovanyh/> [in Ukrainian].

- Higher Attestation Commission of Ukraine. (2008, July 7). *Pro zatverdzhennia Poriadku peredavannia elektronnykh kopii periodychnykh drukovanykh naukovykh fakhovykh vydan na zberihannia do Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho* [On approval of the Procedure for transferring electronic copies of periodical printed scientific professional publications for storage in the V. I. Vernadskyi National Library of Ukraine] (Order No. 436/311). Verkhovna Rada of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0020-09#Text> [in Ukrainian].
- Kaliuzhna, N. (2021, November 18–19). Rol postiinykh identyfikatoriv u zabezpechenni vidkrytoho dostupu do naukovykh publikatsii [The role of persistent identifiers in fostering open access to research papers]. In *Kulturolohiia ta sotsialni komunikatsii: innovatsiini stratehii rozvytku* [Cultural studies and social communications: Innovation strategies of development] [Conference proceedings] (pp. 133–134). Kharkiv State Academy of Culture. <http://eprints.rclis.org/42741/1/THE%20ROLE%20OF%20PERSISTENT%20IDENTIFIERS.pdf> [in Ukrainian].
- Kaliuzhna, N. (2023). Uprovadzhennia pryntsypiv vidkrytoho dostupu v Ukraini: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku [Open access principles implementation in Ukraine: Current state and future perspectives]. *Digital Platform: Information Technologies in Sociocultural Sphere*, 6(1), 149–159. <https://doi.org/10.31866/2617-796X.6.1.2023.283984> [in Ukrainian].
- Kasian, V., & Kushnarov, V. (2023). Biblioteki zakladiv vyshchoi osvity u poshyrenni praktyk vidkrytoi nauky [Libraries of higher education institutions in the prevalence of open science practices]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 12, 27–38. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.12.2023.293568> [in Ukrainian].
- Kopanieva, V., & Kostenko, L. (2021). Systema repozytariiv Ukrainy [System of repositories of Ukraine]. *Academic Papers of Vernadskyi National Library of Ukraine*, 61, 115–127. <https://doi.org/10.15407/np.61.115> [in Ukrainian].
- Liubchych, A. M. (2023). Vidkryta nauka: zatrebuvani ta perspektyvy [Open science: Demand and prospects]. *Law and Innovations*, 3(43), 19–25. [https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-3\(43\)-3](https://doi.org/10.37772/2518-1718-2023-3(43)-3) [in Ukrainian].
- Ministry of Education and Science of Ukraine. (2015, July 14). *Pro opryliudnennia dysertatsii ta vidhukiv ofitsiinykh oponentiv* [On the publication of dissertations and reviews of official opponents] (Order No. 758). Verkhovna Rada of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-15#Text> [in Ukrainian].
- Ministry of Education and Science of Ukraine. (2018a, January 15). *Pro zatverdzhennia Poriadku formuvannia Pereliku naukovykh fakhovykh vydan Ukrainy* [On approval of the Procedure for forming the List of scientific professional publications of Ukraine] (Order No. 32). Verkhovna Rada of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0148-18#Text> [in Ukrainian].
- Ministry of Education and Science of Ukraine. (2018b, March 22). *Dorozhnia karta intehratsii Ukrainy do Yevropeiskoho doslidnytskoho prostoru (ERA-UA)* [Roadmap for Ukraine's integration into the European Research Area (ERA-UA)] (Protocol No. 3/1-7). <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/kolegiya-ministerstva/2018/05/1-dorozhnya-karta-integratsii-ukraini-do-evro.pdf> [in Ukrainian].
- Ministry of Education and Science of Ukraine. (2020, March 4). *Pro stvorennia Natsionalnoi elektronnoi nauково-informatsiinoi systemy “URIS”* [On the creation of the National Electronic Scientific Information System “URIS”] (Order No. 348). <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/uploads/public/661/68c/961/66168c9616a5f121078556.pdf> [in Ukrainian].
- Ministry of Education and Science of Ukraine. (2021, March 5). *Pidvyshchennia rivnia vpiznavanosti ukrainskoho naukovoho dorobku na natsionalnomu ta svitovomu rivni: MON ta ORCID pidpysaly memorandum pro spivpratsiu* [Increasing the level of recognition of Ukrainian scientific achievements at the national and global levels: MES and ORCID signed a memorandum of cooperation]. <https://mon.gov.ua/news/pidvishchennya-rivnya->

- vpiznavanosti-ukrainskogo-naukovogo-dorobku-na-natsionalnomu-ta-svitovomu-rivni-mon-ta-orcid-pidpisali-memorandum-pro-spivpratsyu [in Ukrainian].
- Ministry of Education and Science of Ukraine. (2022, November 30). *Pro zatverdzhennia ta realizatsiiu Polityky vidkrytoi nauky v Natsionalnomu tekhnichnomu universyteti Ukrainy "Kyivskiy politekhnichnyi instytut imeni Ihoria Sikorskoho"* [On the approval and implementation of the Open Science Policy at the National Technical University of Ukraine "Ihor Sikorskyi Kyiv Polytechnic Institute"] (Order No. NON337/2022). National Technical University of Ukraine "Ihor Sikorskyi Kyiv Polytechnic Institute". <https://ela.kpi.ua/handle/123456789/51235> [in Ukrainian].
- Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine. (2023, November 29). *Pro projekt Kontseptsii realizatsii yevropeyskykh pryntsyviv vidkrytoi nauky v NAN Ukrainy na 2024–2030 roky* [On the draft Concept for the Implementation of European Principles of Open Science in the National Academy of Sciences of Ukraine for 2024–2030] (Resolution No. 400). <https://openscience.nas.gov.ua/storage/editor/files/koncepciya-realizaciyi-jevropeiskix-principiv-vidkritoyi-nauki-v-nan-ukrayini-na-2024-2030-roki.pdf> [in Ukrainian].
- Prezidiu NAN Ukrainy ukhvaleno "Kontseptsiiu realizatsii yevropeyskykh pryntsyviv vidkrytoi nauky v NAN Ukrainy" [The Presidium of the National Academy of Sciences of Ukraine adopted the "Concept for the Implementation of European Principles of Open Science in the National Academy of Sciences of Ukraine"]. (2023, December 7). Open Science Academy. <https://openscience.nas.gov.ua/news/07-12-2023> [in Ukrainian].
- State University "Uzhhorod National University". (2023, June 20). *Polityka vidkrytoi nauky v Derzhavnomu vyshchomu navchalnomu zakladi "Uzhhorodskiy natsionalnyi universytet"* [Policy of open science in the State University "Uzhhorod National University"] (Protocol No. 7). <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/60042> [in Ukrainian].
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. (2021). *UNESCO Recommendation on Open Science*. <https://doi.org/10.54677/MNMH8546> [in English].
- Verkhovna Rada of Ukraine. (2007, January 9). *Pro Osnovni zasady rozvytku informatsiinoho suspilstva v Ukraini na 2007–2015 roky* [On the basic principles for the development of an information-oriented society in Ukraine for 2007–2015] (Law No. 537-V). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/537-16#Text> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. (2014, July 1). *Pro vyshchu osvitu* [On higher education] (Law No. 1556-VII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. (2022, December 1). *Pro avtorske pravo i sumizhni prava* [On copyright and related rights] (Law No. 2811-IX). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> [in Ukrainian].
- Yaroshenko, T. (2021). Vidkrytyi dostup, vidkryta nauka, vidkryti dani: yak tse bulo i kudy ydemo (do 20-littia Budapeshtskoi initsiatyvy Vidkrytoho dostupu) [Open Access, Open Science, Open Data: How it was and where we are going (to the 20th anniversary of the Budapest Open Access Declaration)]. *Ukrainian Journal on Library and Information Science*, 8, 10–26. <https://doi.org/10.31866/2616-7654.8.2021.247582> [in Ukrainian].
- Yaroshenko, T., Serbin, O., & Yaroshenko, O. (2022). Vidkryta nauka: rol universytetiv ta bibliotek u suchasnykh zminakh naukovi komunikatsii [Open Science: The role of universities and libraries in modern changes in scientific communication]. *Digital Platform: Information Technologies in Sociocultural Sphere*, 5(2), 277–292. <https://doi.org/10.31866/2617-796X.5.2.2022.270132> [in Ukrainian].

UDC 027.7:004:001.103-025.28(083.7)(477)

Nataliia Kaliuzhna,
PhD Student,
Kyiv National University of Culture and Arts
(Kyiv, Ukraine)
e-mail: natalka.kaliuzhna@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-3154-8194

REGULATORY AND LEGAL FOUNDATIONS FOR ADJUSTING OPEN SCIENCE ISSUES IN UKRAINE

The aim of the article is to study the current state of regulatory and legal governing the open science issues in Ukraine.

The research methods ground on a set of basic scientific methods, including generalisation, systematisation and prognostication on the coverage of the regulatory and legal governing open science issues, analytical monitoring of the legislative basis and publications on the topic of the study.

The scientific novelty. An analysis of the regulatory and legal governing the open science issues in Ukraine is carried out. The main list of regulatory documents governing the open science is highlighted. Tendencies in the development of the legislative framework are identified; problematic issues that need to be resolved at the state level are outlined.

Main conclusions. The analysis of the regulatory and legal framework reveals its focus on advancing open science and supporting digital innovations in order to enhance the accessibility and exchange of scientific knowledge in Ukraine. Among the key priorities identified are enhancing existing blocks and creating new components of the national infrastructure to support scientific communication; developing digital infrastructures for science and innovations; facilitating integration into the European Open Science Cloud and Single European Research Ecosystem; joining the EOSC memorandum; strengthening state support for the participation of Ukrainian research institutions and scientists in national and European digital infrastructures. At the same time, despite notable progress in advancing legal mechanisms, several barriers continue to hinder the effective implementation of open scientific communication. The adoption of key legislative acts and strategic documents has established a legal foundation for expanding access to scientific information, integrating Ukraine into international open science initiatives and supporting the development of necessary infrastructure. A major key driver in this process is the National Plan for Open Science Implementation, adopted in October 2022. Still, the practical application of these measures continues to face numerous challenges that call for further refinement and systemic solutions.

Keywords: open science, regulatory and legal framework, legislation, open access, scientific activity, information society, national policy, scientific library, library of a higher education institution.

Надійшла 24.02.2025

Прийнята 28.04.2025

Стаття була вперше опублікована онлайн 11.07.2025

This is an open access journal, and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0.